

Tvey ár í sáttmálaloyssi

Sjúkrakassarnir svara tannlæknunum

Tann 12. juni 1986 hevði nevndin í Meginfelagnum fund í Havn. Fundurin viðgjörði m.a. tannlæknamálið, soleiðis sum tað liggur fyrri. Nevndin í Havnar Sjúkrakassa hevði ynskt fund um hetta mál, og varð greitt frá gongdini og teimum ymiskum undanförsulunum, sum tannlæknafelagið hevði til ikki at koma við tí lovaða útspæli til samráðingargrundarlag.

Á fundinum kom eisini fram, at limirnir í teimum ymsu sjúkrakassunum vistu ov lítið um sjálvt málið, og kom okkurt fram í fjølmiðlunum, so var málið bert lýst frá einari síðu og meginfelagið ikki eftirspurt.

Nevndin samtykti tí, at ein frágjörðing um gongdina skuldi sendast út. Sjálvt um hon er drúgv, er hon kanska ikki fullkomín, men Meginfelagið vil fegjið svara fyrispurningum í samband við hetta mál, um tað er ynskjandi.

Til sáttmálan, sum kom í gildi 1. oktober 1979, varð gjørt eitt »protokollat«, til greinina um dyrtíðarviðgerð. Avtalað varð, at ein kanning av kostnaðarpartinum skuldi fara fram fyrri árin 1977 og 78, og at úrslitið av hesi kanning skuldi verða galdandi viðvíkjandi bykingum av kostnaðarpartinum og nettoppartinum. Í protokollinum stóð, at kanningin bert skuldi umfata teir privatpraktiserandi tannlæknarnar.

Sikringsstyrelsen, sum er tann stovnur ið innstillar sáttmálar til góðkenningar í heilsumálaráðnum, kundi ikki samtykkja í orðingini av nevnda protokollati og varð sáttmálin góðkendur við hesum undantaki.

Her skal vera skoytt uppi, at burtursæð frá Klaksvík og Havnini eru flestu tannlæknar eisini skúlatannlæknar. Teir hava allir góðar treytir at arbeiða undir og er hetta grundin til, at tannlæknafelagið vil halda hesar úttanfyri, tá kostnaðarparturin skal ásetast. Hinvegin ber ikki til at hava tveinir sáttmálar. Og allir sjúkrakassalimir mugu hava sama rætt til tannlæknahjál.

Tannlæknafelagið boðaði til fundar í Havn 3. november 1983, har hetta mál kom til umrøðu og stóðst drúgv orðaskifti av tí. Tannlæknafelagið sýtti fyrri, at Meginfelagið fekk atgongd til nakað taltílfar og grannskoðari Meginfelagsins fekk einans skattaroknaskipið at gera

sinar metingar eftir.

Í sáttmálanum er kostnaðarparturin settur til 40% og nettopparturin til 60%. Á fundinum var uppskot um at broyta hetta til 55% í kostnaðarparti og 45% í nettopparti, og tá Meginfelagið sýtti fyrri hesum, var skotið upp 50% í hvønn partin, men heldur ikki hetta vildi Meginfelagið ganga undir. Tá allir tannlæknar skulu arbeiða eftir sama sáttmála má meðaltalið av kostnaðarpartinum fyrri allar virkandi tannlæknar leggja til grund fyrri útrokningina.

Sambært ásettari reglu broyttist dyrtíðarviðgerðin hvørja ferð pristalið fer upp við 3 stigum ella tá tænaustmenn fáa real-lønarviðbótur. Avtalað var millum partarnar, at Meginfelagið gjörði tær talvar, sum tannlæknarnir arbeiddu eftir og sum sjúkrakassarnir nýttu í kanningararbeiði sínum. Og hvørja ferð okkur broyting skuldi fara fram, samráðdust partarnir um útrokningarnar, áðrenn nýggjar talvar vóru gjörðar. 1. oktober 1983 fór pristalið upp og skuldi viðbótin til broytast. Vit ringdu til formannin í tannlæknafelagnum fyrri at vita, hvørja útrokning teir komu til, men formðurin svaraði, at viðbótin var so lítil (4,09%), og helt ikki grund vera fyrri at gera nýggja talvu nú, tá hann visti, at ið umbúnað var ein real-lønarkæking og var betri at taka alt undir einum.

Vit spurdu fleiri ferðir í landsstýrinum um tær nevndu real-lønarkækingarnar, men fingi bert at vita, at tær helst fóru at koma, men at endalig avgerð ikki var tikið í mál-inum.

Í brævi 22. desember 1983 sigur Tannlæknafelagið sáttmálan upp til at fara úr gildi 31. mars 1984. Í uppsagnarbrævinum boða teir samstundis frá, at »Færoernes Tandlægeforening erklærer sig samtidig villig til forhandling om en ny overenskomst og vil senere fremkomme med et oplæg hertil.«

Tá vit nú koma út í februar mánaða siggja vit, at tannlæknar eru sum taka hægru gjöld enn tey, partarnir eru samdir um. Tað visir seg tá, at danska tannlæknafelagið av sínum eitingum og úttan at boða hinum sáttmálapartinum frá, hevur gjørt nýggjar talvar, ið eru sendar føroysku tannlæknunum 6. febr. 1984.

Meginfelagið mótmælti

hesum atburði, sum kundi metast javnt við sáttmálabrot. Undanförslan hjá danska tannlæknafelagnum var, at tá semja ikki var um viðbótarnar, so høvdu teir avgjört at senda hesa fráboðan út.

Ikki fyrr enn 23. februar fekk Meginfelagið avrit av hesi nýggju talvu. Og tá vit ikki frá landsstýrinum høvdu fingið at vita um real-lønarkækingarnar, kundi vit av góðum grundum ikki hava slíka útrokning. Vit settu okkum í samband við skrivaran í tannlæknafelagnum, og visti hann til skriv frá Føroya Landsstýri um lønarreguleringina. Tað visti seg tá, at brævið frá landsstýrinum var dagfest 27. februar 1984, t.v.s. 3 vikur eftir, at tær nýggju lønartalvarnar vóru sendar út. Av hesum sæst, at danska tannlæknafelagið frá landsstýrinum undirhonds hevur fingið boð um nakað, sum Meginfelagið ikki hevur havt somu atgongd til. Men nú tók ein nýggj stóða seg upp, av tí at tannlæknafelagið hevði tikið við eitt óregulerað iskoyti, sum ikki er við í almennu lønartalvuni. Munurin millum okkara og tannlæknafelagsins útrokning var uppá 2,2% (hetta er minni enn tað, sum formðurin ikki legði í at taka við 1. oktober 1983).

Meginfelagið brúkti sama roknihátt sum var nýttur frammanundan og kundi tí ikki samtykkja í teimum hægru gjöldunum ella víkja frá galdandi praksis sambært reglurnar í sáttmálanum. Tá vit ikki vildu gjalda hesi hægru gjöldini, bað E. Fauerbye, Dansk Tandlægeforening, okkum rætta rokningarnar til tey gjöld, sum vit høvdu roknað okkum fram til. Meginfelagið helt onga grund vera til at rætta rokningarnar, og tí bað sami E. Fauerbye, okkum senda tær rokningar aftur, sum vit ikki vildu gjalda. Flestu tannlæknarnir fylgdu boðunum úr Danmark, men tað var okkur tannlækni ímillum sum ongandi tók hesi hægru gjöldini.

Nú hendir so tað, at Dansk Tandlægeforening vendir sær til Føroya Landsstýri við áheitan um, at valdur verður gerðarrættur at taka stóðu í klagu teir hava. Landsstýrið valdi formann, men hesin bar seg undan vali og istaðin var annar advokatur valdur. Meginfelagið fekk høvi til at velja ella vraka, men tá

landsstýrið hevði valt ein advokat, so tók Meginfelagið av.

14. juni 1984 var seinasti fundur í Gerðarrættinum. Formðurin fór í part við tannlæknafelagið og gav teimum á henda hátt viðhald í klagu teirra. Umboð Meginfelagsins vóru hjá og kenna tí avgerðina, sum fall á fundinum. Men innitil nú hevur hvorki Meginfelagið ella teir av Meginfelagnum valdu limir í Gerðarrættin, fingið avrit av gerðabókini ella sjálfan dómin kunn-gjörðan. Meginfelagið hevur tí heitt á advokatin um at fáa hetta tilfar. Og tá tað ikki hjálpti, hevur áheitan verið send landsstýrinum at útvega okkum hetta tilfar, men higartil tó úttan úrslit. Umframt munnligar hava skrivligar áheitanir verið sendar 3/6 og 24/9 1985, 10/1, 14/3, 24/ og 29/4 1986.

Gerðarrætturin avgjörði, at eftirregulering skuldi fara fram fyrri tær rokningar, ið vóru fyrri tíðarskeiðið 1/10-83 til 31/3-84 og sum vóru útskrivnaðar eftir tí avtalaða taksti. Meginfelagið hevur altið samtykt eftirreguleringar til tannlæknar, og gerðarrætturin fekk at vita, at longu í brævi 1. mars 1984 hevði Meginfelagið jattað at eftirregulera gjöldini. Meginfelagið kundi tó ikki úttan nakra kanning gjalda, tá tað millum rokningarnar vóru viðgerðir, ið longu vóru loknar áðrenn 1. oktober 1983, eins og talan var um gjöld (t.d. medisín) sum ikki kom undir regulering. Nogv arbeiði stóðst av hesum tá allar rokningar fyrri hálvárið oktober/mars mátti innkallast til kanningar. Uppgerð og pening fingi tannlæknarnir í 1984.

Í september 1984 kemur krav frá advokati, sum krevur Meginfelagið at gjalda kr. 280.000,- fyrri tannlæknarokningar sum, eftir hvat hann segði, stóðu eftir tá sáttmálin fór úr gildi. Um hetta mundið vóru vit í holt við at avrokna eftirreguleringina. Í aðrar mátar hevði Meginfelagið ikki rokningar liggjandi.

Kortini fingi vit 31. jan. 1985 tilsoyn um at móta í fútarættinum tann 8. februar 1985, har kravt var, at Meginfelagið skuldi gjalda kr. 292.421,69. Vit kravdu fútarættin at avvisa málið, tí Meginfelagið ikki lá við nøkrum óguldnum rokningum frá tannlæknunum. Kravið var fyrri rokningar, sum Tannlækna-

felagið hevði við sær í fútarættin. Tær áttu istaðin at verið sendar Meginfelagnum til avgreiðslu sambært sáttmálan. Tá Meginfelagið segði seg ikki hava pening at gjalda kravdu upp-hæddina við, endaði málið úrslitaleyst.

Meginfelag Sjúkrakassa Føroya er ein savningar-miðdepl fyrri sjúkrakassarnar. Uppgávan hjá Meginfelagnum er m.a. at standa fyrri sáttmálasamráðingum og annars at vera sjúkrakassunum til hjálpar í arbeiði teirra.

Til at gjalda kostnaðin av umsitingini hjá Meginfelagnum rinda sjúkrakassarnir árligt gjald, sum verður ásett av aðal-fundinum.

Avrokning millum læknar, serlæknar, apotek og aðrar, ið sáttmáli er við, fer fram beinleiðis við hvønn sjúkrakassa sær. Við tannlæknasáttmálanum varð gjørt eitt undantak, við tað at rokningarnar skuldu sendast gjøgnum Meginfelagið, sum skuldi kanna gjöldini og síðani senda rokningar-nar til teir ávisu sjúkrakassar. Rokningar, sendar Meginfelagnum áðrenn 10. í einum mánað, vóru so sendar út til sjúkrakassarnar, sum fingi 14 dagar at avrokna í. So skjótt penginruin var guldin til Meginfelagið, kundi avrokningin við tannlæknarnar fara fram. Hetta skuldi í øllum fori verða áðrenn 15. í mánaðinum eftir, at rokningar-nar vóru komnar.

Krøv tannlæknafelagsins um at gjalda rokningar sum vit ikki høvdu, var heilt burturvíð. Vit vistu tí á fleiri ferðir, at tannlæknafelagið hevði mis-skipt stóðuna, tí sáttmálin var í gildi til uppsagnar-freistin var úti og at allar avrokningar fram til henda dag máttu fara fram eftir sáttmálanum.

Vit sögdu Sikringsstyrelsen, København, frá hesum, og góvu teir okkum viðhald í hesum. Hetta tóku vit enn einaferð upp aftur í brævi 31. juli 1985. 3. september 1985 fáa vit bræv frá advokatinum sum spyr, um vit eru sinn-áðir at gjalda rokningarnar um tær verða sendar okkum. Hetta svara vit jättandi uppá í brævi 9. september 1985 og 17. september 1985 fáa vit frá skrivaranum í tannlæknafelagnum rokningar frá 11 tannlæknunum. Í brævi 11. oktober 1985 fær skrivarin at vita, at allar tær innsendu rokningar-nar eru avgreiddar við til-samans kr. 193.323,26.

Tá so allar avrokningar vóru farnar fram, roknaðu vit við, at uppleggið til samráðing fór at koma, men so var ikki. Í hesum sáttmálaleysa skeiði er av og á spurt eftir upplegg-inum, men svarið hevur altið verið: Nú verður tað skjótt. Tá vit ótolaðist eftir upplegginum, skrivaðu vit til tannlæknafelagið 5. februar. Íbrævi 13. februar svarar tannlæknafelagið, at grundin til at teir ikki haav latið frætt frá sær er, at Meginfelagið skyldar tannlæknafelagnum kr. 19.703,23 ið er innheint-ingargjald hjá advokatinum.

Meginfelagið heldur seg ikki skylda tannlæknafelagnum nakað, tí vóru rokningarnar sendar Meginfelagnum, soleiðis sum sáttmálin sigur, so høvdu tær verið avroknaðar fyrri meira enn ári síðani, sambært sáttmálareglurnar.

Hetta fekk tannlæknafelagið at vita og í brævi 21. april fáa teir at vita stóðuna ið nevndin tók á fundi 16. april, h.e. samtykt var at spyrja um tannlæknafelagið vil taka upp samráðingar. Meginfelagið ynskti svar inn-án 15. mai 1986.

Men tannlæknafelagið noktar at koma til samráðingar fyrr enn Meginfelagið rindar útreiðslur teirra til advokatin. Frammanundan hevur advokaturin stevnt Meginfelagnum eftir somu upphædd.

Tað er ikki Meginfelagið ið er atvoldin til, at ongar samráðingar eru komnar í lag. Tað var tannlæknafelagið, sum segði upp og eiga teir útspælið. Men sum gongdin hevur verið, bendir alt á, at tannlæknafelagið ongan sáttmála vil hava.

Elias Johansen, form., Tórshavn, Trygvi Arting, Tórshavn, Kim Nielsen, Sumba, Jacob Højgaard, Toftum, Tummus Joensen, næstf., Kollafirði, Meinhard Jacobsen, Sør-vági, Steingrim Poulsen, Skopun, Hjørdis Klein, Klaksvík og Anton Højgaard, Húsium.